

## سیمای محیط زیست طبیعی منطقه حفاظت شده البرز مرکزی (جنوبی) :

منطقه حفاظت شده البرز مرکزی از سال ۱۳۴۶ بنا به مصوبه شورای عالی شکاربانی و نظارت بر صید به عنوان منطقه حفاظت شده اعلام شده است و قسمت جنوبی آن که در برگیرنده محدوده شرقی محور کرج-چالوس از ابتدای پل بیلقان تا تونل کندوان با مساحت ۶۴۱۱۹ هکتار است تحت مدیریت اداره کل حفاظت محیط زیست البرز قرار دارد.

وسعت و وضعیت خاص توپوگرافیک و شرایط متفاوت اقلیمی در استان البرز شرایط کم نظیری را برای رویش طیف وسیعی از گیاهان و زندگی گونه های مختلف حیات وحش فراهم نموده و سبب گردیده است تا تنوع گونه ای بالایی در این منطقه از کشور بوجود آید.

### شرایط اقلیمی :

نیمه جنوبی البرز مرکزی در فصول گرم تحت تاثیر سیستم فشار زیاد جنب حاره قرار می گیرد. بدین سبب میزان بارندگی آن کم و عمدتاً ناشی از عبور گاه به گاه سیستمهای کم فشار دینامیکی سرد از روی شیبهای شمالی رشته کوه البرز تا خط الراس ارتفاعات توچال می باشد. در زمستانها نیز تحت تاثیر سیستمهای شمالی، شمال غربی و جنوب غربی است که به فلات ایران وارد می شود.

متوسط بارندگی سالانه در ایستگاه های مختلف منطقه به صورت ذیل است:

ایستگاه بیلقان: ۳۰۰/۱ میلی متر

ایستگاه سد امیرکبیر: ۴۰۰/۶ میلی متر

ایستگاه شهرستانک: ۶۰۴ میلی متر

ایستگاه نساء: ۶۴۱/۵ میلی متر

### پوشش گیاهی:

به دلیل تنوع ماکرو کلیماتها و وجود رویشگاه های مختلف آلپینی، کوهپایه ای و نیمه آلپینی، مرطوب و... طیف وسیعی از گیاهان شامل گیاهان مرتعی درمنه زار، خلنگ زار، جوامع بردبار به شوری، جنگلهای پراکنده و... در سطح اراضی استان به صورت طبیعی می روید.



بر اساس آمار ارائه شده از اداره کل منابع طبیعی استان البرز حدود ۷۰۰ گونه گیاهی از ۲۰ جنس و ۱۰۰ خانواده در کل استان موجود می باشد.

از بین گونه های گیاهی موجود که بعضا واجد ارزشهای حفاظتی، زیبایی شناسی و دارویی و صنعتی هستند و حتی برخی از آن ها از درجات حفاظتی بالایی در رده بندی IUCN قرار گرفته اند می توان به

گونه شاخص *Astragalus askius* Bunge اشاره کرد که در نساء، دیزین و کرج پراکنش دارد و دارای درجه حفاظتی En (در معرض خطر) می باشد

و گونه شاخص بادرنجبویه دنايي *Dracocephalum kotschy* Boiss از خانواده Lamiaceae که در شهرستانک و دیزین می روید و دارای درجه حفاظتی Vu (آسیب پذیر) است

و گونه شاخص توس *Betula pendula* Roth از خانواده Betulaceae که به دلیل پراکنش محدود در ایران گونه ای نادر محسوب می شود و تنها رویشگاه آن دره شهرستانک در منطقه البرز جنوبی است.

گونه های دارویی استان شامل ۶۰ گونه از ۳۵ جنس و ۱۷ تیره و بیشتر از ۶ خانواده می باشد.

جنگل های طبیعی استان به شکل توده های پراکنده ای مشاهده می شوند که عمدتاً از گونه هایی همچون ارس (سرو کوهی)، بنه، شیر خشت، زرشک، بادام کوهی، ازگیل، توس، داغداغان و ولیک تشکیل شده اند. این توده های جنگلی ذخایر ژنتیکی با ارزشی هستند که فقط در مناطق شمالی استان بخصوص دره ها و دامنه های مشرف به جاده چالوس پراکنده اند که حضور، حفظ و توسعه آنها از جهت حفاظت خاک و آب و جلوگیری از بروز بهمن اهمیت بسیار زیادی دارد.

## گونه های جانوری:

### پستانداران



در بخش جنوبی البرز مرکزی تعداد ۴۷ گونه پستاندار شامل ۳ گونه حشره خوار، ۱۱ گونه خفاش، ۱۶ گونه جونده، ۲ گونه خرگوش، ۱۲ گونه گوشت خوار و ۳ گونه زوج سم حیات دارند. از این تعداد ۷ گونه در ضمیمه یک و دو CITES و شش گونه در فهرست سرخ IUCN درج شده است.

از این میان عنوان گونه های جانوری (پستاندار مهم) استان به کل و بز، قوچ و میش، گراز، خرس قهوه ای، روباه، شغال، گرگ و پلنگ اختصاص یافته است

### پرندهگان

تعداد زیادی از پرندگان در البرز جنوبی زندگی می کنند. تنوع گونه ای پرندگان منطقه با توجه به وسعت و تنوع اقلیمی و زیستگاهی منطقه غنی است و در حدود ۳۰٪ از گونه های پرندگان ایران را تشکیل می دهد.

براساس مشاهدات، بررسی ها و مطالعات انجام گرفته حداقل ۱۵۳ گونه پرنده از ۴۴ خانواده در منطقه وجود دارند.

### خزندگان

خزندگان در تمامی زیستگاههای متنوع منطقه (استان البرز) زندگی می کنند. آنها را می توان در سه راسته لاک پشتها (Testudines)، مارمولکها و سوسمارها (Sauria) و مارها (Serpentes) بشرح ذیل مورد بررسی قرار داد:

## دوزیستان

منطقه البرز جنوبی و استان البرز به علت دارا بودن رودخانه ها و اکوسیستم های آبی فراوان دارای جمعیت های نسبتاً مناسبی از دوزیستان است. دوزیستان این منطقه بشرح ذیل معرفی میشوند:

۱- سمندر ایرانی ۲- وزغ معمولی ۳- وزغ سبز ۴- قورباغه معمولی ۵- قورباغه درختی

## ماهیان

در منطقه البرز رودخانه های بزرگ و کوچک، سدها، آبگیرها و آب بندان های متعددی وجود دارد. که اکوسیستم های آبی با آبهای روان و ساکن منطقه را تشکیل میدهد. ماهیان شناسایی شده در این منطقه عبارتند از:

۱- لپک ۲- زردک قلمی ۳- سیاه ماهی ۴- ماهی حوض ۵- ماهی سفید رودخانه ای ۶- سگ ماهی سنگی ۷- کرگونوس ۸- قزل آلای رنگین کمان ۹- قزل آلای خال قرمز.

در رده بندی ماهیان برابر فهرست IUCN ماهی لپک با نام علمی *Alburnides bipunctatus* در رده (EN) و قزل آلای خال قرمز با نام علمی *Salmo trutta fario* در رده (lc) قرار دارند که دارای ارزش حفاظتی می باشند.

قزل آلای خال قرمز از میان ماهی های شناسایی شده در البرز جنوبی بعنوان گونه بومی و یکی از گونه های پر ارزش منطقه می باشد. تنها زیستگاه ماهی کرگونوس در سطح کشور نیز دریاچه سد کرج است.

ارزشهای بالای زیستی و جاذبه های طبیعی منطقه سبب گردیده است تا محدوده هایی از آن که قابلیت ارتقاء سطح داشته ، تحت عناوین پارک ملی سوتک و آثار طبیعی ملی مشتمل بر آبشار هفت چشمه آدران، درخت ارس شهرستانک و غار یخ مراد از سوی اداره کل محیط زیست استان پیشنهاد و در دست پیگیری قرار گیرد.